

Aastaaruanne 2013 – korduma kippuvad küsimused

1. Kas Euroopa Kontrollikoda kiitis 2013. aasta raamatupidamise aastaaruande heaks?

Jah. Kontrollikoda kinnitas ELi 2013. aasta raamatupidamise aastaaruande usaldusväarsust (väljastas märkusteta arvamuse). Kontrollikoda on seda teinud juba alates aastast 2007. Euroopa Kontrollikoda on seisukohal, et 2013. aasta raamatupidamise aastaaruanne kajastab kõigis olulistes aspektides õiglaselt ELi finantsolukorda ning aasta majandustulemusi.

Lisaks arvamusele raamatupidamise aastaaruande kohta peab kontrollikoda oma audititöö põhjal andma arvamuse selle kohta, kas aruande **aluseks olevad** tehingud olid tehtud vastavalt ELi eeskirjadele. **2013. aastal oli nende tehingute hinnanguline veamäär taas liiga kõrge (4,7 %), mistõttu kontrollikoda ei saanud märkusteta arvamust esitada.**

2. Kas ELi finantsjuhtimine on muutunud paremaks?

Hinnanguline veamäär ei ole viimaste aastate jooksul väga palju muutunud, kuid on jätkuvalt kõrgem kui 2 % suurune olulisuse lävi¹. Olukord on poliitikavaldkonniti erinev, kuid ainult ELi halduskulude valdkonna veamäär on vastuvõetaval tasemel. (Vt joonis)

Kontrollikoda on korduvalt soovitanud liikmesriikides ja ELi tasandil kontrollisüsteeme täiustada ning eeskirju täiendavalt lihtsustada, et parandada kulutuste kvaliteeti ja vähendada veamäära.

3. Mida tähendab 4,7 % suurune hinnanguline veamäär?

4,7 % on hinnanguline osa **rahasummast, mida ei oleks tohtinud ELi eelarvest välja maksta**, kuna seda ei kasutatud kohaldatavate eeskirjade kohaselt, ning mis ei ole seega kooskõlas sellega, mida nõukogu ja parlament olid asjaomaste ELi õigusaktidega ette näinud.

ECA Press

Damijan Fišer – pressiametnik

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

T: (+352) 4398 45410 M: (+352) 621 55 22 24

E: press@eca.europa.eu @EUAuditorsECA Youtube: [EUAuditorsECA](https://www.youtube.com/EUAuditorsECA) eca.europa.eu

Tüüpilised vigadeks olid **maksed, mis olid tehtud kas toetuskõlbmatutele toetusesaajatele või projektidele, või oli tegu teenuste, toodete või investeeringutega, mille hankimisel ei rakendatud korrektselt riigihanke-eeskirju.** (Vt joonis)

4. ELi 2013. aasta eelarve kogusumma oli 148,5 miljardit eurot ja veamäär oli 4,7 %. Kas see tähendab, et 7 miljardit eurot ELi eelarvest läks raisku?

Eelmistel aastatel on mõningad vaatlejad korrutanud veamäära ELi eelarve kogusummaga ning saanud tulemuseks „raiskuläinud raha” kogusumma. **See on lihtsustatud lähenemisviis, mis võib olla eksitav.** Kontrollikoja testide käigus kontrollitakse, kas ELi rahalisi vahendeid on kasutatud eesmärgipäraselt, kas tehtud kulud on nõuetekohaselt arvatud ning kas rahastamiskõlblikkuse tingimused on täidetud.

Mõne vea puhul oli tegemist rahastamiskõlblikkuse tingimuste mittetäitmisega: näiteks anti teadusuuringuteks toetust väikseks või keskmise suurusega end liigitanud ettevõttele, mis tegelikult kuulus täielikult suurettevõttele. Mõne vea puhul oli rikutud riigihanke-eeskirju, näiteks ühe lennujaama puhul sõlmiti täiendavateks ehitustöödeks otseleping ühe ettevõttega, andmata teistele võimalikele hankijatele võimalust oma parima võimaliku hinnaga pakkumuste esitamiseks.

Neil juhtudel võisid ELi rahalised vahendid mõningast positiivset mõju avaldada ning nendest saadi mõningast kasu, kuigi nende kasutusega seotud tingimusi ei täidetud täiel määral. Teisalt võib ka osa seaduslikest ja korrektsetest kulutustest lugeda raiskamiseks, näiteks maantee, mis on ehitatud ilma liiklusvajadusi arvesse võtmata.

5. Kuidas vead tekivad?

Vead tekivad, kui toetusesaajad ei järgi ELi toetuste maksmise aluseks olevaid eeskirju. ELi rahastamise saamiseks peavad toetusesaajad täitma konkreetseid ELi ning kohati ka siseriiklikke eeskirju. Kõnealused eeskirjad on kehtestatud, tagamaks, et kulutused tehakse vastavalt nõukogu ja parlamendi poolt ettenähtud eesmärkidele.

Vead tekivad, kui mainitud eeskirju rikutakse. Näiteks kui projekti elluviijad ei järgi riigihanke-eeskirju, teaduskeskused taotlevad ELi rahastatud projektidega mitteseotud kulude hüvitamist või põllumajandustootjad ei pea kinni enda võetud keskkonnaalastest kohustustest. 2013. aasta aastaaruandes tuuakse näiteid kontrollimise käigus leitud vigadest.

6. Kui maksete hinnanguline veamäär 2013. aastal on 4,7 %, siis kas see tähendab, et 95,3 % ELi eelarvest kasutati eeskirjadega kooskõlas?

Ei. Euroopa Kontrollikoja arvamus ELi kulutuste kohta põhineb ulatuslikul valimil, mis hõlmab kõiki kuluvaldkondi. Valimis sisalduvaid tehinguid auditeeritakse üksikasjalikult, leitud vead kvantifitseeritakse ja nende põhjal arvutatakse hinnanguline veamäär.

Kuid on ka palju vigu, mida kontrollikoda ei kvantifitseeri, näiteks väiksemad hanke-eeskirjade rikkumised, avalikustamist käsitlevate eeskirjade mittetäitmine ja ELi direktiivide ebaõige ülevõtmine siseriiklikesse õigusaktidesse. Need vead ei sisaldu kontrollikoja hinnangulises veamääras.

7. Kas leitud vigade puhul on tegemist pettusejuhtumitega?

Enamikul juhtudest mitte. Pettus on kasu saamise eesmärgil toime pandud tahtlik tegu. Kuigi tavapärase auditiprotseduuride käigus on pettust põhjustavat tahtlikku tegevust raske kindlaks teha, leiab kontrollikoda igal aastal kontrollimise käigus mõne võimaliku pettusejuhtumi. Juhtumitest teavitatakse Euroopa Pettustevastast Ametit (OLAF), kes korraldab koostöös liikmesriikide ametiasutustega vastavalt vajadusele uurimise ja järelkontrolli.

8. Kes on süüdi – kas liikmesriigid või Euroopa Komisjon?

Lõppkokkuvõttes on ikkagi süüdi need, kes esitavad hüvitamiseks ebaõigeid väljamaksetaotlusi. Nii liikmesriikide kui ELi tasandi kontrollisüsteemid peaksid aga välistama selliste väljamaksetaotluste käsitlemise või need pärast vastuvõtmist tuvastama ja parandama. Kontrollikoja audit näitab, et need kontrollisüsteemid tervikuna on vaid osaliselt mõjusad. See on ka põhjus, miks maksed vigu sisaldavad.

Kontrollikoja hinnangul on liikmesriikide ja komisjoni ühiselt hallatavate kulutuste puhul veamäär 5,2 %. Komisjoni poolt otse hallatavate ülejäänud tegevuskulude puhul on veamäär 3,7 %. Mitmeid puudusi leiti nii liikmesriikide kui komisjoni tasandi juhtimis- ja kontrollisüsteemides.

Koostöös liikmesriikidega hallatavad valdkonnad, näiteks põllumajandus ja ühtekuuluvuspoliitika, moodustavad 80 % ELi eelarvest. Kontrollisüsteeme on võimalik veelgi mõjusamalt kasutada ja veamäära vähendada. Kontrollikoda leidis, et suure osa leitud vigade puhul oli liikmesriikide ametiasutustel küllalt teavet nende avastamiseks ja parandamiseks enne komisjonilt kulude hüvitamise taotlemist. See oleks veamäära oluliselt vähendanud näiteks maaelu arengu, keskkonna, kalanduse ning tervishoiu valdkonna puhul (6,7 %-lt 2,0 %-le).

9. Komisjon võib liikmesriikidelt valesti kasutatud raha tagasi nõuda. Kui palju mõjutab see veamäära?

Kontrollikoda võtab finantskorrektsioone ja tagasimaksenõudeid hinnangulise veamäära arvutamisel arvesse, kui nende abil nõutakse sisse aasta jooksul tehtud eeskirjadevastased maksed. See juhtub siis, kui eeskirjade vastaselt tehtud kulud on avastatud ning liikmesriigi poolt komisjonile saadetud väljamaksetaotlusest eemaldatud ja/või kui need on toetusesaajatelt aasta jooksul sisse nõutud. Need tingimused on aga sageli täitmata.

Liikmesriikide ametiasutuste ja komisjoni poolt 2013. aastal võetud parandusmeetmed ning valesti makstud summade tagasinõuded aitasid hinnangulise veamäära vähendamisele kaasa. Ilma selleleta oleks üldine hinnanguline veamäär olnud 6,3 %, mitte 4,7 %.

Kuluperiood 2007–2013 ei andnud liikmesriikidele erilist motivatsiooni korrektsete taotluste esitamiseks, kuna vigaseid taotlusi oli võimalik tühistada või asendada, ilma et ELi eelarvest saadav raha enamikul juhtudel kaotsi läheks. Ühtekuuluvuspoliitikale uueks perioodiks 2014–2020 kehtestatud kord vähendab sellise praktika rakendamise võimalusi. Selle muudatuse mõju peaks ilmnema tulevaste kulutuste puhul.

10. Mida tähendab „tulemustele keskendumine”?

ELi ja liikmesriikide rahaliste vahendite haldajad ei tohiks keskenduda ainult sellele, kas ELi rahastatud projektide ja tegevuste elluviimine on olnud eeskirjadele vastav, vaid pöörata rohkem tähelepanu nendega saavutatavatele tulemustele. Näiteks tuleks kulutused suunata lennujaamadele ja maanteedele, mida inimesed ka tegelikkuses kasutavad, ja rahastama keskkonnasõbralikke projekte, mis ka tegelikkuses keskkonda parandavad.

2013. aasta aastaaruande PRESSIMAPP 23 Euroopa Liidu keeles on kättesaadav veebisaidil: www.eca.europa.eu

ⁱ Lävi, millest allapoole jäävad vead ei ole olulise tähtsusega.